

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 25. marca 1982
Leto XXXIV. - Štev. 6
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
300 lir

V senatu se je pričel «iter» zaščitnega zakona

Enotnost in budnost proti poskusom zavlačevanja in omejevanja zaščite

V okviru napovedanih srečanj s predstavniki senatne komisije sta prej ko slej potrebna enotnost in vzajemna solidarnost

V Rimu se je pričel formalni postopek obravnave zakonskih osnutkov, ki zadevajo zaščito slovenske manjšine v Italiji. Zahteve in pritiski slovenske javnosti, katere glasnik je v senatu bila tovarišica Jelka Grbec, so torej privedli do prvega delnega rezultata. Sestala se je komisija za ustavna vprašanja, ki ji predseduje senator Murmura, da bi poslušala uvodno poročilo senatorja Vernaschija. Ta je bil namreč zadolžen, da poroča o obstoječih zakonskih osnutkih. Poročilo je sen. Vernaschi pripravil, vendar ni mogel poročati o zakonu krščanske demokracije, saj še ni bil dotiskan. Pridržel si je zato pravico, da sestavi primerjalno gradivo za ožji odbor, ki so ga prav tako oblikovali na seji komisije.

Komisija za ustavna vprašanja je vsekakor sprejela zelo pomemben sklep, ki sta ga senatorja Vernaschi in Murmura posredovala prisotnim časnikarjem in delegaciji nabrežinskega kulturnega društva. V kratkem bo ožji odbor komisije obiskal naše kraje in se sestal s predstavniki slovenske manjšine na Tržaškem, Goriškem in v videmski pokrajini. Glede časovnih rokov se še niso dogovorili, vendar ni izključeno, da se bo to zgodilo še pred uradnim začetkom volilne kampanje. (Pri tem bi mimogrede omenili, da je morda s to zadevo povezana tudi živahnější aktivnost šovinističnih skupin, ki ne marajo zaščitnega zakona in bi ga najraje odložili, pa čeprav zaradi napetosti v javnem mnenju).

Sedaj je na nas, Slovencih in demokratičnih silah, da se resno pripravimo na ta srečanja in pri tem dokažemo ne samo prisotnost, pač pa tudi nedvomno voljo po enakopravnosti vseh Slovencev v naši deželi. Ne gre nam toliko za specifične zahteve tega društva ali one organizacije, pač pa za veliko akcijo vzajemne solidarnosti med zamejskimi Slovenci in predvsem do tistih delov manjšine, ki so najbolj izpostavljeni. To pa so Slovenci v videmski pokrajini (ne samo Benečiji, pač pa tudi v Kanalski dolini in Režiji) in Slovenci v obeh mestih: Trstu in Gorici. Za vse zah-

tevamo enake pravice in odklanjamo delitev po kategorijah, ki jo vsiljuje KD s svojim zakonom.

V tem smislu je zanimivo, kaj pravi poročevalec v senatni komisiji Vernaschi. Tudi on je demokristjan, vendar se mu pozna dobro poznavanje manjšinske problematike in določeno evropsko razsežnost pri obravnavanju vprašanja.

V svojem poročilu je Vernaschi izluščil temeljna vprašanja manjšine in poudaril, da gre za enakopravno rabo jezika v javnosti in do oblasti, dalje za vsebino in avtonomijo slovenske šole, za podpore in strukture kulturnih dejavnosti in končno, za manjšinsko zaščito preko načrtovanja ozemlja in gospodarstva.

Vernaschi je zajel v bistvo in tako z nekaj besedami, najbrž nehote, pokazal na vse pomanjkljivosti dosedanje uradne politike do Slovencev.

Glede enakopravne rabe jezika je poročevalec predlagal, naj se slovenščini prizna status drugega uradnega jezika na vsem narodnostno mešanem območju v tržaški, goriški in videmski pokrajini. Sploh se je Vernaschi zavzel za to, da se pravice Slovencev ene pokrajine priznajo tudi Slovencev v vseh treh pokrajinah. Nekoliko zavito, vendar dovolj jasno pudarjeno, da je iz ustavnih vidikov nesprejemljiva delitev Slovencev na več kategorij.

Viri manjšinske zaščite so, po mnenju poročevalca, raznoteri: mednarodni in interni. Za mednarodne je Vernaschi označil londonski memorandum in nato osimske dogovore, specifično preambulo in 8. člen. Za interne vire pa je Vernaschi citiral poleg 6. člena ustave tudi 3. člen, ki ne dopušča diskriminacij med državljani. (Mi bi tu dodali, da ne dopušča niti diskriminacij med državljani, ki pripadajo neki narodni manjšini).

Enakopravnost, oziroma priznanje slovenščini statusa drugega uradnega jezika, pomeni predvsem pravico posameznega državljanu, da se obrača na vse oblasti v materinem jeziku in prejema odgovore. Vernaschi je temu dodal

še nujnost dvojezične toponomastike, oziroma dvojezičnih javnih napisov. (Tudi v tem primeru mu gre priznanje, da ni omejeval teh pravic s številčnostjo manjšine).

Proročevalec se je zaustavil pri šolskih vprašanjih. Najprej je dokaj splošno priznal pravico, da uživamo pouk slovenščine od otroškega vrta do višje srednje šole. Tu je torej nekaj meglivosti, saj ni jasno, za kaj gre. Za «slovenski pouk» ali za «pouk slovenščine kot predmeta»? Vsekakor velja priznanje, da se proročevalec Vernaschi ni igračkal z vprašanji dialekta kot njegovi furlanski kolegi.

Bistveno se nam zdi priznanje, da pripada slovenskemu šolstvu operativna avtonomija, katere nosilec naj bi bil višji šolski skrbnik za koordiniranje dejavnosti slovenskih šol. Za šolske zbornice organe pa je bila formulacija bolj megljena.

Kultura: gre za priznanje manjšinske kulture, njenih struktur in usmeritev. Kulturnim pobudam manjšine gre ustrežna podpora.

Zadnje je ostalo vprašanje družbeno-gospodarske zaščite. Iz poročila izhaja ugotovitev, da bi vse prej omenjene pravice ne bile učinkovite, če bi manjšino izkorenili z njenega naselitvenega ozemlja. Zato ji gre zagotoviti zaščito ozemlja in soudeležbo pri načrtovanju, ki mora upoštevati njene specifične interese.

Do tod kratka vsebina poročila sen. Vernaschija. Predsednik komisije Murmura pa je zagotovil, da bodo pospešili delo. Demokrščanski deželni tajnik Braida je že izjavil, da bo zaščitni zakon odobren pred koncem letošnjega leta. Prav tedaj pa je prišla doslej nepotrjena vest, da pripravlja tudi vlada svoj zakonski osnutek.

Če je tako, se bo «iter» v ustavni komisiji senata spet ustavil za nedoločen čas, zadeva pa se bo zavlekla. Kajti napoved vlade, da pripravlja svoj zakonski osnutek (doslej je spala?) pomeni ustaviti začetni postopek, dokler ga ne predloži. Po pravilnikih senata bi

namreč odtlej bil ta osnutek temeljno izhodišče razprav.

Doslej smo mislili, da se je vlada odpovala svojemu osnutku in da bo sodelovala v razpravi kvečjemu s svojimi popravki.

Kaj je vlado prepričalo, da se je odločila za to (seveda, če je vest potrjena)?

Katere politične sile, ki sodelujejo v vladi, so bile zainteresirane za to?

Je to mar povezano z ogorčenimi reakcijami slovenske javnosti na objavo demokrščanskega osnutka?

Odgovora na vsa ta vprašanja ne poznamo. Mislimo pa, da je za Slovence velike važnosti, da v teh dneh strnejo svoje vrste, budno spremljajo dogajanje in se pripravijo na pomembna srečanja prihodnjih dni.

Važno je, da se izognemo pastem in provokacijam, ki nam jih bodo brčkone pripravili in podtikali.

Važno je tudi, da se preko posameznih strank nekoliko bolje angažiramo v tem boju. Čast nam je, da je nosilka celotnega spopada naša tovarišica Grbčeva in torej KPI, vendar bi nas ne motilo, če bi ostali predlagatelji zakonov za zaščito manjšine, socialističnega in osnutka PPTT-SSK, kdaj pa kdaj aktivno sodelovali v razpravah (ali če bi vsaj prihajali na sestanke komisije).

st.s.

Izbruhi šovinizma na tržaških šolah

«Zadnje pribežališče za lopove»

Strnimo vrste demokratov, Slovencev in naprednih Italijanov, v bitki za enakopravnost naše skupnosti

Tržaški zgodovinar je v začetku našega stoletja zapisal, da je šovinizem «zadnje pribežališče za lopove». To njegovo trditev je zgodovina potrdila nešteto krat, prav v naših krajih. Tudi sedaj, ko so skupine italijanskih dijakov zasedle nekaj tržaških šol z gesli «proti dvojezičnosti».

Dogodki so znani. V učiteljski učilnici «Carducci», ki pripravljajo bodoče italijanske šolnike za Trst devetdesetih let, so se dijaki zbrali na poziv fašistične organizacije «Lotta studentesca». Kljub običajni mlačnosti je bilo zborovanje dokaj dobro obiskano. Udeležilo se ga je nekaj več kot polovica dijakov in dijakinj: 216 od skupnih 400. Aktivisti desničarske organizacije so predložili resolucijo, ki obsoja vse predložene zakonske osnutke za zaščito pravic slovenske manjšine, ne da bi jih sploh poznali ali o njih diskutirali. Beseda desničarskih aktivistov naj bi zalegla sama po sebi. Obsodili so prav vse zakone, od našega in socialističnega, tja do zakonov, ki sta jih preložila KD in poslanka Gruber Benco za Listo za Trst, čeprav zakonska osnutka nista prav naklonjena slovenski manjšini.

Glasovali so o omenjeni resoluciji, pred tem pa so dijaki fašistične organizacije šli k ravnatelju in predlagali, naj bi o zakonskih osnutkih (za objektivno informacijo!?) spregovorila «izvedenca»: deželni svetovalec MSI Alfio Morelli in fašistični «federale» v Trstu, Giacomelli. Na srečo je ravnatelj to prepovedal, ni pa mogel preprečiti izida glasovanja o resoluciji in zasedbi šole. Zanj je glasovalo 116 dijakov in dijakinj, proti 76, medtem ko se jih je 24 vzdržalo glasovanja.

Na osnovi tako odobrene resolucije (podprli so jo dijaki, ki ne skrivajo svojih simpatij za MSI in za LpT) je manjša skupina dijakov in dijakinj zasedla šolo, jo okinčala z državnimi trobojnicami in transparentom «proti dvojezičnosti».

Podobno se je zgodilo na liceju «Oberdan». Od skupnih 1070 dijakov te

V teh težkih trenutkih izražamo komunisti solidarnost slovenskim in italijanskim dijakom, ki so se soglasno in združeno uprli rovarjenju nacionalistov na šolah. Podpiramo njihovo pobudo za razčiščevalno akcijo na tržaških šolah, ki naj jasno razlikuje med fašisti in demokrati, med šovinisti in onimi, ki žele razpravljati o zakonskih pravicah slovenske manjšine. Gorje nam, če bi jim uspelo izrinuti slovenske dijake, slovensko mladino na okope izolacije v lastnih vrstah, kajti potrebna je enotnost med Slovenci in demokratičnimi Italijani. S

skupnimi močmi bo boj proti šovinistom uspešnejši in na načelnih stališčih.

Slovensko javnost pozivamo, naj bo v teh dneh budna. Fašisti in druga nacionalistična golazen so namreč pričeli svojo «bitko za Trst» in pri tem uživajo podpore tudi na vsedržavni ravni. Bodimo budni, pazljivi, organizirani da nas ne bodo presenetile morebitne, toda predvidljive provokacije. Pazimo na svoje kulturne domove in spomenike, na svoje šole. Čuvajmo dosedanje pridobitve našega dolgoletnega

Zasedeno italijansko učiteljske «G. Carducci»

šole se je skupščine udeležila velika večina, skoraj 800. Glasovali so o fašistični resoluciji, enaki kot v učiteljskišču «Carducci». Podprlo jo je 267 dijakov, proti jih je bilo 224, medtem ko se je ogromna večina (300) vzdržala glasovanja. Tudi tu so fašisti zasedli šolo in se sklicevali na dozdevno številčno večino pri glasovanju.

V prvih dneh tedna so desničarski aktivisti zaostriili svoj pritisk tudi na druge italijanske šole v Trstu. Prepričali so dijake nižjih razredov industrijskega zavoda «Volta», da so stavkali v ponedeljek, medtem ko se je protestno gibanje razširilo tudi na navtično šolo. V teku so poskusi, da bi zasedli tudi druge italijanske šole in tako organizirali množično gibanje, podobno onemu iz pred dvajsetih let (61-64), ko so dijaki množično demonstrirali «proti dvojezičnosti» in «proti Hreščaku». Tedaj se je gibanju pridružila velika večina tržaških dijakov in tako predstavljala udarno silo proti Slovincem in za reakcionarne rešitve. Gibanje je prav prišlo tudi demokristjanom in drugim sredinskim strankam, ki so se nanj sklicevale vsakokrat, ko smo Slovenci terjali svoje pravice, češ «saj bi radi kaj ukrenili, vendar morate razumeti, da je javno mnenje provi vam».

Zato je tudi upravičen sum, da oblasti gledajo dokaj ravnodušno na te primere rasizma in kaljenja javnega reda, ker vedo, da se bo med diskusijo o zakonu za globalno zaščito našel kdo, ki bo s podobnimi argumenti pritiskal, da bi bil zakon čimbolj omejen in krivičen, češ «več pa vam ne moremo dati».

Tragično je, da se tržaška mladina pušča tako zavajati fašistom, kot je tudi tragična šibkost demokratičnih dijakov, ki ne morejo preprečiti izbruhov nacionalizma. Toda to je vzdušje, v katerem delamo v Trstu. Vzdušje, ki so ga zastrupile množične kampanje Liste za Trst proti dvojezičnosti. Spomnimo se sporov o uporabi Trga Unità, afere z dvojezičnimi transparenti pristaniških delavcev, afere o dvojezičnih vabilih na razstavo ljubljanskih grafikov in podobno.

Ni torej naključje, če je do tega prišlo in če skušajo desničarske sile pred volilno kampanjo sprožiti nacionalistično ofenzivo v Trstu. Vedo, da jim na emocionalni ravni koristi več kot vsakršno demokratično razglabljanje o resničnih problemih našega mesta. MSI skuša na tak način ponovno pridobiti glasove svojih volilcev, ki so v prejšnjih letih podpirali Cecovinijevo Listo, slednja pa se bo bržkone branila na tej fronti. Podobno se bo skušala tudi KD braniti na tej bojni črti, češ «saj tudi jaz branim italijansko obličje Trsta» in bo pri tem mahala s svojim zakonskim predlogom, ki ga Slovenci odklanjamo brez kakršnegakoli pomisleka.

Slovincem in demokratičnim silam izbruhi nacionalizma, šovinizma in rasizma nikakor ne koristijo. Povzročajo samo vračanje mesta v barbarstvo, ki ga še nismo pozabili. V tem vzdušju ne namreč redijo sile desnice in centra, ki Slovincem ni bil naklonjen, skušajo pa tudi izolirati tiste resnično demokratične sile, kot so predvsem ko-

DIJAKI SLOVENSkih VIŠJIH SREDNIH ŠOL OBSOJAMO POSEG DESNIČARSKIH REAKCIONARNIH SIL V ŠOLSKO ŽIVLJENJE!

Dobro se zavedamo, da so zasedbe proti dvojezičnosti na nekaterih italijanskih šolah le sad provokacijskega delovanja fašistov, ki nameravajo na tak način ustvariti ozračje napetosti. Ker menimo, da je to le podel poskus izzivanja s strani pripadnikov zloglasne FdG na račun neinformiranosti nekaterih italijanskih dijakov, ne pa prepričanja večine, pozivamo vse slovenske in italijanske demokratične sile in vso javnost ter napredne italijanske dijake, da se nam pridružijo v protestu in naj skupno z nami pritiskajo na pristojne oblasti, zato da bi čimprej ukrepale proti tako sramotnim dogajanjem, ki ogrožajo demokracijo in mirno sožitje med slovinci in italijani.

Dijaki slovenskih višjih srednjih šol

demokratičnega boja in torej tudi pozitivne odnose s tistim delom italijanskega prebivalstva, ki nam je naklonjen in predstavlja za nas zaveznika temeljne važnosti. Zahtevamo od oblasti, naj preprečijo nadaljnje provokacije, kot je napovedano Almirantejevo zborovanje «za italijanstvo Trsta». Od šolskih oblasti, predvsem pa od šolskega skrbništva si pričakujemo, da bo opozorilo italijanske šolnike na njihovo dolžnost, da med urami posvečenimi državljski vzgoji in drugim munisti, ki trdno stoje in bodo stali na okopih obrambe sožitja, enakopravnosti in zaščite slovenske manjšine. Kajti vsi dobro vedo, da je za KPI osnovna linija prav v sprejemanju pravic Slovincem in da bo pri tem izbirala prijatelje in sovražnike.

humanističnim vedam informirajo dijake z ustavnimi pravicami manjšin in upravičenostjo naših zahtev. Ni dopustno, da se v italijanskih šolah bohoti ravnodušnost vzgojiteljev, ki marsikdaj vnašajo klice nacionalizma v šolske programe.

Slovenski mladini priporočamo, naj se zaveda zgodovinskega pomena tega spopada. Zato naj bo previdna, preudarna, organizirana. Imeti mora jasne cilje, nikakor naj se ne spušča v akcije, ki bi lahko bolj škodovala njenemu ugledu, kot pa skupnim ciljem. Emotivnost in zmeda sta namreč skrajno škodljiva, medtem ko je prav v tem trenutku važna visoka stopnja zavesti in odgovornosti, pa tudi bojevitosti.

Stojan Spetič

Ko se glasilo KPI zmoti

Slamica in bruno v očesih

Kaj se zgodi, ko se glasilo KP Italije zmoti? To smo lahko videli vsi, saj nam niso prihranili niti najmanjše podrobnosti. Radio, tisk, televizija, stranke: vsi so pod drobnogledom skušali razumeti, zakaj se je naše glasilo («l'Unità») zmotilo in objavilo dokument, za katerega se je pozneje izkazalo, da je lažen, oziroma potvorjen in podtahnjen.

Dokument je namreč obtoževal ministra Scottija (KD) in podtajnika Patriarcho (KD), da sta se pred letom dni šla pogajati z zaprtim voditeljem neapeljskega zločinskega podzemlja (kamore) Cuto-lom, ta pa naj bi posredoval pri rdečih brigadah za osvoboditev ugrabljenega neapeljskega deželnega odbornika in demokrščanskega veljaka Cira Cirilla.

Izkazalo se je, da so bile nekatere (ne vse!) okoliščine tega dokumenta potvorjene in podtahnjene. Glasilo KPI, nato tudi vodstvo parije, sta iskreno priznala zmoto in preklicala zgrešene trditve. Pri tem sta opozorila na nujnost strogega preverjanja resničnosti in ve-

rodostojnosti informacijskih virov, metodo, ki nam je komunistom še posebej pri srcu. Neko bo za vse to tudi plačal. Najbrž glavni urednik glasila KPI tov. Petruccioli, ki je nemudoma ponudil svoj odstop. Pa tudi kronistka našega glasila Marina Maresca, ki je bistveno pripomogla v zmed, saj je uredništvu Unità rekla eno, sodnikom drugo, nikomur pa še ni povedala resnice. Celica KPI v uredništvu našega glasila jo je začasno suspendirala iz partije, dokler se ne zaključi sodna preiskava, iz katere že sedaj izhaja, da ni samo pasivno sodelovala pri podtikanju potvorjenih dokumentov.

Tu se že vsiljuje kratko razmišljanje, ki ga ponujamo našim bralce.

«Unità se je zmotila», je bil refren zadnjih dni. Iz tega so demokristjani (pa tudi drugi) naredili nacionalni škandal, kot če bi to bil edini problem, ki tare Italijo. Je že res, da je nekaj tako enkratnega, da glasilo KPI objavlja nekaj neresnega, da so morali to zabeležiti

takorekoč vsi in celo vlada ter parlament.

Pomislite samo za trenutek, kaj bi se zgodilo, če bi moral parlament razpravljati o vsaki laži, ki jo objavljajo drugi časopisi, radio ali televizijski dnevnik. Poslanci in senatorji bi zasedali dan in noč, vlada pa bi se sploh ne ukvarjala z drugim.

Nehote so torej vsi, ki so zagnali vik in krik zaradi zgrešene vesti, priznali, da je pri «Unità» to prava izjema, taka redkost, da se splača o tem dolgo govoriti. To pa je tudi neslučen (a zaslužen) kompliment našemu tisku. Vsi so namreč v teh dneh poudarjali: «Kako je mogoče, da tisk KPI, ki je vedno tako resen, verodostojen, resničen...» Spomnimo se teh trditev, ko organiziramo kampanjo nabiranja sredstev za naš tisk. Take reklame, pa čeprav se je pričela z negativno oceno, ni bil doslej deležen noben italijanski dnevnik, da o strankarskih glasilih sploh ne govorimo.

Koliko pa je časopisov, ki priznajo svoje napake? Tudi pri nas, v Trstu, jih ne poznamo. Vsi so pripravljene soditi komuniste, pri tem pa pozabljajo, da bi ista merila morala veljati za vse.

Koliko je glavnih urednikov dnevnikov, ki odstopijo, ko jim nekdo podtakne zgrešene podatke in dokumente? Koliko jih je, ki plačujejo svojo naivnost z mestom?

Vidite, tovariši, tudi to je «drugačna» morala komunistov. Strogi smo do drugih prav zato, ker smo najbolj strogi do samih sebe. Marsikdaj tudi neusmiljeni, vendar je tudi to potrebno, če hočemo ohraniti čistost naših organiziranih vrst in preprečiti, da bi vanje prodirali pojavi korupcije, boja za oblast v stranki, izkoriščanja položajev v lastne namene.

Toliko o nas. Kaj pa drugi? Demokristjani so takoj reagirali z «moralo» tistega, ki je navajen misliti tako, kot neapeljska kamora. KPI je užalila ministra? Dobro, mi bomo zrušili neapeljsko občinsko upravo župana Valenzija. KD si je takoj poiskala talca in niti za trenutek se ji tako početje ni zdelo nemoralno. Ni pa odgovorila na vprašanje, ki ga kljub megli in prahu, ki ga je dvignila naša napaka, vztrajno ponavljamo italijanski javnosti.

Vprašanje se glasi: ne glede na zgrešena imena in okoliščine, je res ali ne, da se je KD pogajala z rdečimi brigadami in dosegla osvoboditev svojega odbornika Cirilla z odkupnino poldruga milijarde lir?

Vprašanje ni iz trte izvito. Mnogi so se tedaj vprašali, kako je mogoče, da so rdeče brigade v tistih dneh ubile nedolžnega talca Roberta Pecija, brata skesanega terorista, nedolžnega ravnatelja beneške Montedison Taliercia, obenem pa brez vsakega razloga osvobodile Cira Cirilla, najvidnejšo osebnost KD v Neaplju, po Gavi. Vsi so tedaj govorili, da je KD plačala poldrugo milijardo lir odkupnine. Te dni je neapeljski sodnik dejal, da ves ni resnična. Plačala je milijardo in 450 milijonov lir, torej 50 milijonov manj od vsote, za katero so vsi šušljali.

Od kot ta denar? V katerem

proračunu ga bomo zaman iskali? Je ta denar zaseben ali javen? So ga dale banke, Cirillova družina (ki pa ni bogve kaj bogata) ali stranka krščanske demokracije? Kdo in s kom so se pogajali?

To niso mačje solze. S poldrugo milijardo lir so rdeče brigade lahko reorganizirale svoje vrste, nakupile novo orožje in municijo, organizirale potovanja po Italiji, kupile stanovanja in opremo. Skratka, tisti denar se je spremenil v aktivno podporo terorizmu, proti kate-

remu so borimo vsi in pri katerem mnogi, premnogi policisti, karabinjerji in sodniki plačujejo z življenjem.

Sam minister Scotti, ki smo ga po nedolžnem osumili, je pozval Cirilla, naj vendar pove resnico. Mi bi lahko dodali, naj jo pove Piccoli, tajnik krščanske demokracije, ki ga je tako razburilo pisanje «Unità», da nas je, takoj tožil, ni pa o teh dogodkih spregovoril še nič določenega. Očitno Piccoli vidi slamico v naših očeh, ne vidi pa bruna v svojem...

«Sreča v nesreči»

V krajevnem tisku in televizijskih oddajah nam zadnje dni zopet razlagajo pomen in vrednost družinskih posvetovalnic. Zakaj torej ne bi tudi mi kaj napisali o tem tako važnem in večnem problemu?

Zgledalo je, da bo potem, ko bodo družinske posvetovalnice prešle pod pokroviteljstvo Krajevne zdravstvene enote, vse potekalo v najlepšem redu. Žal, pa ni tako. Stvari so iz dneva v dan bolj zapletene, problemi in nesporazumi se kopičijo, skratka, rešitve zaenkrat ni.

Važnost in potreba po takih ustanovah pa obstaja, in še kako, posebno po tisti takozvani zdravstveni reformi, se pravi, po psevdoreformi.

Tudi dolinska občina je razpolagala s svojo družinsko posvetovalnico. In zgledalo je, oziroma, dejstva dokazujejo, da je bila le-ta zelo dobrodošla in se je v krajšem času kar lepo razvila. Sitnosti seveda ni manjkalo, posebno kar se tiče operaterjev. Tisti, ki so jih občani najbolj «obiskovali» so morali iz raznih razlogov stran, ginekolog je že po naravi sitna osebnost, pa se je kar sam odpovedal svojemu poslanstvu v sklopu družinske posvetovalnice. In to z izgovorom, da smo ženske sitne, večinoma naravnost histerične in tako dalje. Ni kaj, ženska narava je sila zapletena, celo za specialista takega slovesa. Potem so morali odstraniti psihologinjo, se pravi figuro, ki je v sodobnem ritmu življenja neobhodno potrebna. Še prej so bile sitnosti zaradi otroškega zdravnika, ki ga v celi občini ni, imela ga pa je družinska posvetovalnica. Tako sta danes v družinski posvetovalnici samo dva operaterja, oziroma dve operaterki: socialna delavka, ki ima dela čez glavo in babica, ki od časa do časa, po potrebi svetuje kot pravi ginekolog.

Hočeš nočeš, družinska posvetovalnica v dolinski občini je cijazila naprej, predvsem po zaslugi njene pobudnice in koordinatorke. Kot strela z jasnega pa je prišla pred kratkim vest, da so v prostore družinske posvetovalnice vselili zdravnika in ambulanto za cepljenja, se pravi dva zdravstvena delavca, ki sploh ne spadata v sklop družinske posvetovalnice. To pa enostavno zato, ker le-ta nimata na razpolago primernih prostorov. (Pred tem je bila ambulanta v šolskem posloplju.) Stvar je seveda vzbudila vrsto negotovanj in komplikacij, za katere pa zgleda, da jih vidijo samo odborniki družinske posvetovalnice. Zdravstveno službo da se lahko zelo lepo koordinira, izmenično, ko niso prostori zasedeni, pravijo drugi. Ni važno, če otroka cepiš v ginekološki sobi, ni važno, če je prostor slabo ogrevan, ni važno, če so sanitarije, če jih tako lahko sploh imenujemo, v najslabšem stanju.

Zadeva se je silno zapletala, padali so protesti, romala so pisma... bližala se je huda nevihta. Tedaj pa je prišlo do tistega naključja, ko človek lahko reče sreča v nesreči. V našem primeru je bilo to dvakrat zaporedoma. Stopnišče, ki vodi v kletne prostore se je pogreznilo, kar je stavba stara, ker vanjo pronica voda in ker ga nihče ne namerava popravljati. S stopniščem vred pa se je pogreznila tudi čistilka, hvalabogu brez večjih poškodb. To je tista druga sreča v nesreči. Tako je pač, dobri stari pregovori imajo vedno prav, pa čeprav smo na pragu drugega tisočletja: kjer se dva kregata, tretji dobiček ima...

Seveda so po katastrofi takoj prišli na kraj izvedenci, prostore so za nekaj dni zaprli, najbrž so tudi ugotovili, da bo vendarle treba začeti s popravili. Tako torej, kdor se bo te dni in do nadaljnjega podal v boljunsko posvetovalnico, naj skrbno pazi na zevajočo vdrtno, ki je tik za vhodnimi vrati na desni strani.

Komunisti se nismo izneverili naši internacionalistični dolžnosti

Aktivna solidarnost z ljudstvi srednje Amerike v okviru boja proti ameriškemu imperializmu

Položaj v Srednji Ameriki je še vedno v ospredju zanimanja svetovne javnosti, predvsem pa iskrenih demokratov, ki svoje privrženosti idealom svobode in neodvisnosti ne merijo po vzporednikih ali straneh neba. Tu mislimo predvsem one navidezne demokrate, ki so si raztrgali odela zaradi državnega udara na Poljskem, o tem, da v srednji Ameriki izgubi življenje vsak dan najmanj sto ljudi, pa niti besede. «Amerika Američanom», je zvenelo nekdanje geslo, ki ga sedaj nekateri tolmačijo kot pravico imperialistične velesile, Združenih držav severne Amerike, da se vmešava v notranje zadeve katerekoli dežele na ameriški celini.

Mnogi mislijo, da smo komunisti, ker kritiziramo nekatere poteze zunanje politike SZ, nehali kritizirati in analizirati bistvo imperializma, ameriškega imperializma. Glede tega naj nam bo jasno: nobene zmede, nobene enake razdalje. Proti imperializmu nas goni naša internacionalistična zavest, pa tudi spoznanje, da je od tega boja odvisen tudi rezultat naših prizadevanj za premostitev kapitalizma v razvitih deželah zahodne Evrope.

Da je ameriška politika v srednji Ameriki imperialistična, ni potrebno veliko dokazov. Predvsem priča o tem dejstvo, da so gospodarstva vseh teh dežel (od Hondurasa do Kostarike, od Gvatemale do Salvadorja) v rokah ameriških multinacionalnih družb, ki izkoriščajo njihova naravna bogastva. Prav izkoriščanje v teh «bananskih republikah» botruje vojaškemu režimu. ZDA vedo, da bi demokratične vlade v teh deželah morale poslušati interese državljanov ali vsaj širših slojev državljanov. Demokratične vlade bi morale torej braniti neodvisnost in interese lastnih gospodarstev. Nikakor bi ne dopustile kolonialnega ropanja svojih naravnih bogastev in nepopisne bede ljudstev. Zato Amerika («domovina svobode») potrebuje in vzdržuje vojaške režime, v zameno pa generalom, častnikom in redkim skorumpiranim politikom mečejo Judeževe groše, drobtinice iz mize, na kateri se šibijo izropana bogastva teh narodov.

Zato si ZDA ne smejo dovoliti demokratizacije, niti take, ki bi sicer ustrezala komaj kakšni reakcionarni evropski državi. Zato so ameriški «marinci» nešteto krat zatrli v krvi vsak poskus demokratizacije, tudi take (Santo Domingo), ki so v bistvu težili k «ameriškim idealom». Kajti «svoboda» in «demokracija», ki veljajo za Amerikance, niso za brezpravno latinskoameriško rajo. Če si kdo to drzne zahtevati, jih dobi po grbi. Tako ne modruje samo «reakcionar» Ronald Reagan, pač pa je to stoletna praksa vseh ameriških vlad. Ker pač ni odvi-

na od trenutnega političnega dogajanja, pač pa gre za trajne gospodarske izkoriščevalske interese ameriškega gospodarstva. Ne pozabimo, iz česa je skovana ameriška «svoboda», ki se zdi imenitna tudi naši mladini: najprej industrializacija s kapitali, ki so bili nabrani s suženjskim delom na plantažah, nato pa brezobzirno kolonialno izkoriščanje Latinske Amerike, celega kontinenta. Če kdo misli, da meriški proletarij ni revolucionaren, naj ne pozabi, da se razredni boji odvijajo v tem primeru na celinski ravni. Ameriški proletarij živi na robovih ZDA (črnci, Portorikanci, Mehikanci) in na čeli «zeleni celini», tja do Ognjene zemlje.

Na tem področju se odvija spopad in zato so ZDA tako krute v svojih izbirah, da jih ne razumejo niti tisti prosvetljeni evropski demokrati, ki bi se sicer navduševali ali se navdušujejo za «american way of life».

Za pouk in vednost naj velja le preprost podatek o Srednji Ameriki: ameriške čete ali plačanci so to področje napadli v enem stoletju kar štiridesetkrat. Poprečno enkrat vsaka tri leta!

Začelo se je leta 1855, ko je na obale srednje Amerike prišla skupina gusarjev iz ZDA. Vodil jih je poveljnik Walker, ki je zasedel državo, obnovil suženjstvo (kot v ZDA!), sebe pa oklical za predsednika republike.

Zadnjič pa so ameriške ladje posegle 7. oktobra lani, ko so organizirale orjaške manevre «Sokolovo oko». Manevre so izkoristili zato, da bi lahko izkrcaali v Hondurasu in Gvatemali svoje agente ter diverzante, namenjene v Nikaragvo in za boj proti gverilcem v Salvadorju.

Naj nas torej čudi, če sandinistična vlada v Nikaragvi govori o možnosti ameriškega vojaškega posega in se tam to nikomur ne zdi propagandistična fraza, pač pa resna nevarnost?

Zato je v teh dneh potrebna široka mobilizacija javnega mnenja proti ameriškemu imperializmu, ki je prav tako nevaren kot prej. Zato v naših društvih in vaseh organiziramo predavanja o položaju v srednji Ameriki in še posebej v Slavadoru. Ne zato, da bi izbrisali komu iz spomina druge probleme, o katerih smo tudi diskutirali, pač pa zato, ker ne delimo sveta na področja, o katerih bi morali govoriti vsak dan in druge, o katerih naj bi ne govorili nikoli.

V tržaškem katoliškem mesečniku «Mladika» smo brali razmišljanje o Poljski. Avtor razmišljanja, S.M., piše, da je «nekje meja», ki ločuje demokrate in nedemokratov, omikane ljudi od neomikanih in podobno. Meja moralnega značaja. Mi se lahko samo sprašujemo, kje je ta meja, če se isti ljudje ne vprašajo o usodi tudi tako oddaljenih ljudstev, ki trpijo zaradi klerofašističnega režima, vojaške diktature in ameriškega izkoriščanja. Morda se avtorjem takih člankov zdi, da bi revolucija v srednji Ameriki ne prinesla tiste svobode in demokracije zahodnega tipa, kakršne si oni želijo. Naj se spomni samo preprostega dejstva, da so to doslej preprečile ZDA s svojimi vojaškimi in političnimi posegi. Zato ugotavljamo, da je zgrešena trditev, da je ovira napredku ideje svobode in neodvisnosti in sovjetski politiki, pač pa prej velja trditev, da je ta ovira v politiki konfrontacije velesil, ki je prej ko slej posledica aktivne dejavnosti svetovnega imperializma.

Enačenje ideje svobode in demokracije z enim izmed dveh blokov ali velesil vodi samo k odobravanju zločinov, kakršnega so zagrešili salvadorski klerofašisti, ki so pred oltarjem ubili tamkajšnjega nadškofa Romera. Minili sta točno dve leti, od splošnega molku in cinizmu. Je tako prav?

GLEDALIŠKE VESTI

Slovensko Stalno Gledališče se je vrnilo z dunajskega gostovanja, na katerem je predstavilo tamkajšnjemu občinstvu igro «Ženski na podeželju» **Dacie maraini**. Predstave je organiziral Kulturno-informativni center SFRJ in dunajski Slovenski klub in sta bili deležni v dunajskem gledališču «Forum» nadvse toplega sprejema. Prisotni so bili tudi nekateri vidni gostje med njimi jugoslovanski veleposlanik v Avstriji Milorad Pešič, ataše za kulturo veleposlaništva Mile Sekeljčič, predstavnik italijanskega kulturnega inštituta «Dante Alighieri» Angelo Corso in drugi. Zlasti je važno omeniti, da sta na predstavi zablesteli interpretaciji Mirande Caharije in Lidije Kozlovič, ki sta doživeli, kot rečeno, izredno topel sprejem. Nedeljsko predstavo je najavil celoten avstrijski tisk.

V predvelikonočnem času se ponovno vrača na program Slovenskega stalnega gledališča v Trstu **Proces Ivana Mraka**. Predstava, ki jo je gledališče v pretekli gledališki sezoni s tako velikim uspehom predstavilo v okoliških cerkvah tržaške pokrajine, v občinah goriške pokrajine, v Benečiji, na Koroškem in v Novi Gorici na festivalu Malih odrov, in v sredo, 31. marca ob 19.30 v Barkovljah. V torek, 30. marca ob 20.30 bomo prvič predstavili Proces tudi v samem mestu in to v baziliki SV. Silvestra v arhitektonsko prelepem ambientu cerkvice, ki stoji zraven S. Marije Maggiore. Prav gotovo gre za nadvse važno gledališko dejanje, ki odpira nova pota v stiku s slovenskim občinstvom, ki živi v mestu.

Posvet Slovenskega stalnega gledališča v Gorici.

V ponedeljek, 29. marca ob 17. uri v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici začne drugi javni gledališki posvet o kulturni politiki in repertoarju Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Gledališče razvija s takimi iniciativami še naprej čim tesnejši stik z vsemi, ki jim je gledališče pri srcu, z vsemi, ki v gledališče zahajajo, da bi v odkritosrčnem in javnem dialogu, odkrili, definirali in začrtali nove programske, repertoarne poti, ki bi zadovoljevale potrebe naše publike.

Z Golievim Jurčkom obiščemo v četrtek, 25. marca ob 10. uri in v petek, 26. marca ob 10. in ob 13. uri v Kulturnem domu v Gorici naše malčke. Predstava, ki je požela velik uspeh že pri ljubljanskem in tržaškem občinstvu bo prav gotovo dobrodošla tudi goriški publiki, saj se skozi fantazijo scenskega dogajanja skozi vragolije in fantazijo glumačev, ki v igri nastopajo razvije vedno dobra volja, ki je nalezljiva tako za mlado kot tudi za odraslo publiko.

V NEDELJO, 28. MARCA
ob 18. uri

Solidarnostna manifestacija za salvadorsko ljudstvo

Slovenski kulturni dom
ul. Petronio - Trst

UDELEŽITE SE

PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine so prispevali: Viktor Kralj, Boršt, 4.000 lir; Španger Leopold, Devin, 2.000 lir; Mislej Slava, Nabrežina, 1.000 lir; Pregarc Danilo, Log, 4.000 lir; Kosmina Mirko, Šempolaj, 4.000 lir; Colja Avgust, Sesljan, 5.000 lir; Tretjak Bruna, 4.000 lir; Gerlanc Vida, Kontovel, 4.000 lir; Štoka Josip, Kontovel, 4.000 lir; Žerjal Branko, Boljunec, 4.000 lir; Žerjal Dušan, Dolina, 4.000 lir; Alojz Markovic - Zvonko, 4.000 lir.

V spomin na Germana Fonda darujeta Mario in Maria Schier 10.000 za Delo.

V počastitev spomina Franca Kranjca daruje sekcija KPI Opčine-Bani 10.000 lir za Delo.

Luxa Mirko, Prosek, 9.000 lir.
V spomina na Franca Kranjca, daruje sestra Tončka 10.000 za sklad Dela.

V počastitev spomina tovariša Josipa Prašlja daruje celica KPI Prebeneg 10.000 lir. Vsem se prisrčno zahvaljujemo.

ČESTITKE

Naša tovarišica Zorka Legiša - Mervic bo 27. marca praznovala svoj 60 rojstni dan. Še veliko trdnega zdravja ji želi sekcija KPI Devin-Nabrežina.

Voščilom se pridružuje uredništvo.

SOŽALJA

Ob smrti tov. Franca Kranjca izreka sekcija KPI Opčine-Bani sestri Tončki iskreno sožalje.

Ob prerani izgubi tov. Josipa Prašlja izreka sekcija KPI občine Doline, globoko sožalje svojcem.

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor **ALBIN ŠKEREK**
Ureja uredniški odbor
Odgovarja **FERDI ZIDAR**
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 76.48.72, 74.40.47
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24.36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 6.000 lir
Tisk: Tipo/lito Stella snc
Ulica Molino a Vento 72 - Trst

JOSIP PRAŠEL

Preteklo soboto so v Dolini s civilnim pogrebom pokopali tovariša Josipa Prašla - Pepija iz Prebenega. Tovariši sekcije KPI dolinske občine so mu izkazali vse spoštovanje in hvaležnost za delo in predanost partiji, v žalnem sprevodu pa so ga pospremili s sekcijsko zastavo z žalnim trakom.

Tovariš Pepi se je po končani vojni takoj vključil v komunistično partijo in postal politično in družbeno aktiven. Ujetništvo v daljni Indiji mu je seveda pustilo trajne posledice, kar se je poznalo predvsem na njegovem šibkem zdravju. Kljub temu se je prostovoljno vključil v delavske brigade, ki so gradile železniško progo Šamac-Sarajevo.

V dolinskem občinskem svetu je bil dvakrat izvoljen za svetovalca bil pa je tudi načelnik svetovalske skupine KPI. Stalno se je zanimal za splošni napredek občine, posebno pa za razvoj rojstnega Prebenega.

V Trstu je uspešno končal tehnično šolo, pridobljeno znanje pa je vedno izpopolnjeval z branjem in praktičnim delom v mehaniški delavnici, ki jo je upravljal, dokler so mu to moči dovoljevale.

Zadnja leta je živel sam, takorekoč med štirimi stenami, odklanjal je vsako pomoč, ki so mu jo tovariši in najbližji prijatelji nudili, pa čeprav je bilo razvidno, da jo zelo potrebuje.

Bolezen ki ga je toliko let mučila, je bila posledica vojne in ujetništva. Dejstvo, da mu jo oblasti niso nikoli priznale, je pokojnega Pepija mučilo in bolelo, vendar je to krivico tiho prenašal. Tovariš Pepi je prerano odšel, zato ga bomo ohranili v spominu kot dobrega, zavednega in delavnega tovariša.

Sožalju, ki ga je izreka sekcija KPI dolinske občine se pridružuje tudi naše uredništvo.